

Altjóða viðurkenning til Føroya Fiskasølu

Tann 13.10.1982 varð almenni boðað frá, at Ministry of Industry á Malta hevði latið L/f Føroya Fiskasølu viðurkenningina.

International Trade Trophy Phoenixia 1982.

Tað er stjórin á Malta, ið stendur aftanfyrir tiltakið, meðan ein nevnt av 28 internationalum handilsmonnum frá øllum heiminum tekur sjálva avgerðina. Viðurkenningin verður formelt latin í Valetta til feløg ella felagskapir um annað heimin, ið hava sýni framúrskarandi úrslit innan vmsar idnaðargreinar.

Heiðursteknini verða handað av Forsetanum á Malta.

Kriteriini ið lögð verða til grund fyrri valið eru m.a. vørugðska, nýskapanir, vøxtur í framleiðslu og útflutningi, og

eisini hjálpið av einum hvørjum slagi til fíggarligt sjálvbjargni í menningarlandum.

Hátiðarhaldið í sambandi við handanina verður um miðjan november.

Birgir Danielsen, stjórin á L/f Føroya Fiskasølu, ið fer til Malta at taka imóti viðurkenningina sigur, at tað er honum ein stor gleði, vegna Føroya Fiskasølu at hava fingið hesa viðurkenning. Hetta er ein viðurkenning av tí arbeiði ið er gjørt fyrri at fáa Fiskasøluna alhemskennda, og vátta heretta eisini, at vit nú eru millum heimsins leiðandi innan fiskatúttutning.

Hetta heiðurstekin fær pláss millum fleiri aðrar viðurkenningar tann føroyski fiskurin hevur fingið gjøgnum árin.

Gerist limir í Sinnisbata

Tann 24. mai 1982 varð felagið SINNISBATI stovnað.

Endamál felagsins er at bota um umstøðurnar hjá sinnisbrekaðum fólki í Føroyum.

Tørvurin á slíkum felag er stórur og átrókandi eru tey mál, sum felagið vil arbeiða við.

Nevnast kann upplýsing um sinnisbrek, soleiðis at tey, sum eru ella hava verið sinnissjúk, fáa somu smádir í samfelagnum og imillum manna sum onnur.

Børn við sinnislíggum trupulleikum hava vána-ligar umstøður her á landi. Umráðandi er at fáa bót um hesi viðurskifti — eitt mál felagið vil taka upp til viðgerðar.

Høvdu vit haft tilboð um vardar íbúðir til sinnisbrekað, vóru fleiri sjúkrahússinnleggjar spardar, og mong kundu fingið eina meira menniskjaverduga tilveru og høvdu klárað seg væl betur í samfelagnum.

Felagið vil arbeiða fyrri at fáa slíkar íbúðir til vegar.

At stuðla fyrirbyggjandi tiltøkum, sum kunnu virka sálarheilsufremjandi, er eisini uppgáva felagsins.

Hetta arbeiði krevur pening. Jú fleiri limir jú sterkari verður felagið.

Vit heita tí á tykkum um at gerast limir. Hetta gerst við at senda okkum niðanfyrir standandi lepa.

Eg tekni meg sum lim:

Limagjald

- ☐ pensionist f. pensionistar: kr. 30
☐ einstakan f. einstakar : kr. 60
☐ hjún f. hjún : kr. 100

Setið kross við.

Navn: _____

Bústaður: _____

Sendið lepan til:

Sinnisbata, Postgiro 53813, 3800 Tórshavn

Tormóður Dahl svarar fyrispurningum um orku.

El-prísurin verður dupult so høgur fyri »nýggju« vatnorkuna!

I Dimmalætting 30.09 setir »Spurin« mæi nakrar spurningar um orku. Eg endurtaki spurningarnar aðrenn svarini.

1. Um vatnorkan verður útbygd sum SEV ætlar, hvar aleið verður kWh prísurin og hvussu mikið, aleið, verður SEV-rokin minn hagri enn í dag (kr. 500.— pr. manað)?

Hvat aleið kWh-prísurin verður um risaverkætlan H&S/SEV's verður framd er fremst ein spurningur um kapitalkostnaðin. T.v.s. rentur og avdráttur av teimum lánunum, ið eru neyðug at taka upp.

Telefonverkið og SEV hava aður fingið lán úr Nordiska Investeringssbanken (NIB) og helst verður tað hesin bankin og lögugrunnurin (60 mill. grunnurin), ið verða at fígga goðan helmingin av lögugrunnum. Restin má so fáast til vegar á annan hátt. Helst verður tað eitt utanlands-lán ella lán frá H&S.

Rentan í NIB er í dag o.u. 15—16% (tíðroknáð kurstap) og í lögugrunnum o.u. 9%. Fyri tey írestandi lánini kunnu vit samanumtikið neyvan rokna við betri treyt enn fyrri NIB-lánið.

Nú er tað so, at í teimum flestu framkomnu lönunum er tað ásett ein sonevnd »real-renta«, ið er tann lægsta rentan, sum »loyvð« verður at rokna við, fyrri at ein lögur skal kunna sigast at vera ráðiligi fyrri samfelagið. Henda »politiska« renta er tó ógvuliga ymisk úr einum landi í annað — úr 3—4% og upp í 12—14%. Búskaparfrøðingar eru tó ósamdir sinamillum um, hvussu rætt tað er at nýta hesa »gjördu« rentu í mun til veruligu rentuna fyrri tann kapital, ið er tókur til endamálið.

Orkuraðið skytur upp at vit skulu rokna við 5—6% rentu, og at lögurnar verða avskrivadar yvir 40—50 ár. Slík lán fær sum kunnugt eingin í dag, men á papirinum gevur hetta samanumtikið ein ikki heilt órimiligan kostnað fyrri vatnorkuna.

Tað er bert tað at siga, at tú tá fært 2 elrokningar. — Eina frá SEV og eina frá líkningsarvaldinum (ella umvegis av avgjald ella tolli, tí onkustaðni má peningurin koma frá til at gjalda tað sum lánini veruliga kosta. — Og í seinasta enda er tað líma-kommunurnar, ið hava ábyrgdina av, at lánini verða afturgjald.

Eitt einfalt rokniðykki sær soleiðis út:

Kostnaðurin fyrri kraft-verkini við neyðugum nýggjum línunum: 1,2 milliarðir kr.

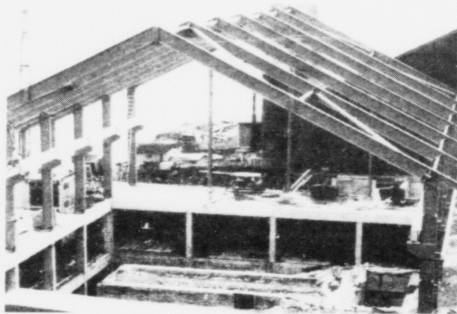
Lán: 1,2 milliarðir kr. Meðal-renta 14%, avdráttur: 20 ár.

Arilgi kapitalkostnaðurin (annuitet): 182 mill. kr. Rakstur, viðlíkahald, fyrirsiting v.m.: 30 mill. kr. Arilgi útreiðslur tils. 212 mill. kr.

Framleiðsla pr. ár 122 mill. kWh

Hoast kjakið um SEV, elprísir og orkumál yvirhøvur ofani »gongur hart fyrri seg«, so mótast menn eisini mangan til gaman og alvara. Tormóður Dahl, verkfrøðingur og Hjalgrim Winther, SEV-stjóri frøða seg her um, at vindmyllan í Vágum verður sett í gongd.

Motorurin til Sundsverkið verður settur upp í hesum døgum

Orkumissur í línunum
v. m. (13%) 16 mill. kWh
Eftir 106 mill. kWh

Meðalgjald 106 í 212
= 2 kr. pr. kWh

Við øðrum orðum verða vit fyrri »nýggju« vatnorkuna at gjalda gott og væl tað dupulta av tí vit í dag gjalda.

Orkuraðið kemur í veruleikanum til sama úrslit, bert við tí muni, at ráðið — við at nýta 5—6% p.a. og 40—50 ára avdráttaríð fyrri lánini — flytir umleið helmingin av kostnaðinum yvir á landskassan — (ella kommunurnar) t.v.s. skattaborgaran. Í sjálvum sær nýtist einki »rangt« at vera í tí, bert tú og eg fáa at vita, at vit í veruleikanum skulu gjalda helmingin av elkostnaðinum úr vinstra lúmma og hin helmingin úr høgna lúmma.

Tygum koma v.o.o. at gjalda umleið kr. 1.000.— pr. manað fyrri elorkuna. Úr hvussu nógvum »lúmmum« tygum koma at gjalda hesa upphædd kann helst eingin svara tygum í dag.

2 og 3. Er nakað virki í Føroyum í dag, sum er nóg stórt til at tað loysir seg at framleiða elorkuna sjálvt? Um so er, verður tað so mikið, at tað lættir um hjá SEV, og kann tað hugsast, at tað eisini lættir um ovbyrjaðar millumbyggjalínur?

Hesum spurninginum havi eg greitt frá fleiri ferðir aður — m.a. í »Orkubókini«, ið íd-naðarfelagið »stovan« gav út í 1979 og nú seinast í 4. parti av greinarað um ein rísa-

verkætlan H&S/SEV's. Sagt samanumtikið: Fyri tey flestu av okkara flakavirkjum og fyrri aðrar stórra fyrirkur vil tað lóna seg stak væl at framleiða elorkuna sjálvi. Aggregatini eru uppá seg ódyr, tey krevja lítið pláss og tey passa seg sjálvi (automatisk). Raksturinn og viðlíkahaldið er annars eins og við einum vanligum skipsaggregati, og tað megna sum kunnugt teir flestu av okkara maskinmonnum.

Tann nógv avlophitin frá aggregatunum kann nýtast til turking av fiski (nær byrja vit at vakna á hesum øki?), til framleiðslu av is og kulda, til dampframleiðslu (t.d. á sjúkrahúsum) og so sjálvandi til øll vanlig upphitingarendamál.

Trúgv mær: Byrjar eitt virki í dag, so fylgja 15 eftir — og knappiga verða hesi virkir at framleiða líka nógv elorku — o.u. 20 mill. kWh — sum ætlaða útbýggingin av vatnorkuni í Norður-Streymoy er mett at geva. — Og tá havi eg ikki tikið við tað, sum SEV sparir vegna munandi minni tapi í nógvum av teimum í dag ovbyrjaðu línunum og tann nógv stórra tryggleika vit fáa í elbýtiskipanini í síni heild.

Til tey virkir, ið umhugsast at kanna hetta mál nærrí, loyvi eg mær at skoyta upp: Rennið ikki dynnar niður hjá »teknologiskum instituttum« og øðrum útlendskum »ekspertum« um hjálpið at kanna málið, tí ta byrja »millionirnar« at rulla beinanvegin. Vendið tykkum í staðin fyrri beinleiðis til 3—4 kendar fyrri-

tøkur, ið sjálvar framleiða smærri elaggregat við hitavekslarum (t.d. skipsaggregat) og bið um teirra uppskot til loysn av málinum. Tit fáa ta beinanvegin sendandi bæði uppskot við tekningum, kostnaðarmetanir og rakstrarætlanir ókeypis. — Og tað tydingarmesta: Tit kunnu lita á, at tey uppskot tit fáa aloftast eru tey longest framkomnu innan øki, av tí einföldu orsök, at kappingin á marknaðinum krevur tað — just idag meira enn nakrantíð aður.

4. Eigur Ísland nakra orku at lata aðrum, og hvussu við umhvørvinum har yviri?

A einari orkuraðstevnu, ið Norðurlanda ráðið skipað fyrri í november í fjør og sum eg luttók í, legði orkustjóri Íslands: Jacob Bjarnsson fram hesi »orkulø« fyrri Ísland:

Vatnorka
Samlaða vatnorkan, ið kan útbýggjast uppá seg ódyr, og har skaðiligu árinna á umhvørvið eru utan stórra tyding, er mett til: 50 milliarðir kWh pr. ár (50 TWh/ár). Av hesari nógd er í dag útbýgt 3 milliarðir kWh.

Íslendingar hava sostatt ódyra vatnorku — »a goymslu«, ið svarar til 300 ferðir okkara elorkutørv.

Geotermisk orka
Tekniskt ber til at framleiða o.u. 3.500 EJ hitaorku um árið, sum svarar til 80 milliarðir tons av olju. Hetta er umleið 200 ferðir so nógv sum øll norska oljuframleiðslan. Okkara oljunýtsla er o.u. 150.000 tons um árið, harav vit nýta umleið 80.000 tons til upphitingarendamál. Við øðrum orðum kundu vit nokta okkara hitaorkutørv í 1 millión ár við tí orku, ið tað er tekniskt møguliga at framleiða uppá eitt ár í Íslandi.

Sum skilst: Ísland hevur onga orkuneyð og allar okkara elorkutørvur er sum ein dropi í íslenska orkuhavinum.

Umhvørvið
Ofta hevur hesin spurningur verið settur: »Tit (FNU) ið vilja hava elorku úr Íslandi fyrri at varðveita føroysku náttúruna — hvi tá óyða íslendsku náttúruna?».

Eg vil svara við hesum upplýsingum:
Samlaða vidd Íslands er 103.000 km² av hesari vidd er:

1. Dykrað lendi 1%
2. Beiti-lendi 20%
3. Vøtn 2%
4. Lavaøkir 11%
5. Jøklar 12%
6. Sandøkir 4%
7. Onnur óyðimørk 50%

Við øðrum orðum: 3/4 av Íslandi er óyðimørk. Yvirhøvur er tað eina hesi økir, ið verða »økologiskt« rakt av vatnorkuútbýgging. Meira nýtist mær vonandi ikki at siga um hetta.

Tórshavn hin 12.10.1982

Tormóður Dahl